

หัวข้อเค้าโครงเรื่องของผลงาน (กรณีลักษณะงานวิชาการ)

๑. ชื่อผลงาน

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลร่องจิก อำเภอกุเรื่อ จังหวัดเลย

๒. บทนำ/ความสำคัญของปัญหา

ตำบลร่องจิก อำเภอกุเรื่อ จังหวัดเลย มีเนื้อที่ ๖๘,๐๑๘ ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้ประโยชน์ในการทำการเกษตรซึ่งมีพื้นที่เท่ากับ ๓๘,๕๕๖ ไร่ หรือร้อยละ ๕๖.๖๙ ของพื้นที่ตำบล โดยเฉพาะการปลูกยางพาราร้อยละ ๑๓.๐๘ รองลงมาคือการปลูกข้าวโพดร้อยละ ๙.๔๗ และการปลูกมันสำปะหลังร้อยละ ๘.๔๓ ตามลำดับ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลร่องจิก อำเภอกุเรื่อ จังหวัดเลย ประสบปัญหาทรัพยากรดินมีความเสื่อมโทรม มีการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินมีสภาพค่อนข้างมีความเป็นกรด ลักษณะเนื้อดินมีการระบายน้ำดี ทำให้ไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ เกิดจากการใช้ทรัพยากรดินไม่เหมาะสมกับสมรรถนะของที่ดิน เป็นผลทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเกิดความเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทรัพยากรดินซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาทั้งด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และกิจการบริการอื่นๆ จึงได้หาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับจังหวัด ตามนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการใช้ที่ดินในพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อให้การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืนเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และพบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลที่จัดทำขึ้นไม่เกิดการขับเคลื่อนแผน เนื่องจากไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน ทำให้แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลไม่ถูกนำไปใช้

จากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว เพื่อให้แผนการใช้ที่ดินตำบลสามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของเกษตรกร อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๗๒ (๑) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินของประเทศให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องการประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ลงวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๑ กำหนดให้มีการจัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบ ตลอดจนนำแผนการใช้ที่ดินตำบลไปสู่การปฏิบัติลงในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม จึงมีแนวคิดการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกร เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ความต้องการ และข้อเสนอแนะจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อกำหนดแผนการพัฒนาพื้นที่ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหที่พบในพื้นที่อย่างเป็นระบบ เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นรูปธรรม

ดังนั้น สถานีพัฒนาที่ดินเลย สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๘ จึงได้ดำเนินการคัดเลือกพื้นที่ตำบลร่องจิก อำเภอกุเรื่อ จังหวัดเลย เป็นพื้นที่ตัวแทนของปัญหาเพื่อนำเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน การปรับปรุงบำรุงดิน การอนุรักษ์ดินและน้ำ ตลอดจนการพัฒนาที่ดินภายใต้ภารกิจของกรมพัฒนาที่ดินมาดำเนินการแบบบูรณาการ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาแบบองค์รวม โดยบูรณาการกิจกรรมที่รับผิดชอบแต่ละหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ ทำให้มีความจำเป็นต้องมีการจัดทำแผนการใช้ที่ดินและมาตรการ

การจัดการที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยแนวทางหนึ่งสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากร เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน คือ การจัดทำแผนการใช้ที่ดินโดยอาศัยข้อมูลทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม มาพิจารณาร่วมกันในการศึกษาได้ทำการประมวลผลและวิเคราะห์สถานภาพของแต่ละทรัพยากรและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงศักยภาพของพื้นที่เพื่อกำหนดแผนการใช้ที่ดินที่เหมาะสมในพื้นที่ ตามประเด็นปัญหาในพื้นที่และความต้องการของเกษตรกรในชุมชน เพื่อให้หน่วยงานระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่นนำไปใช้กำหนดแผนการพัฒนาทรัพยากรดินของตำบลต่อไป

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาการเกษตรระดับตำบลร่องจิก อำเภอกุเรือ จังหวัดเลย

๓.๒ เพื่อการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับศักยภาพของที่ดิน และความต้องการของชุมชนในตำบลร่องจิก อำเภอกุเรือ จังหวัดเลย

๓.๓ เพื่อเพิ่มศักยภาพและโอกาสพัฒนาอาชีพและรายได้จากการใช้ประโยชน์ที่ดินตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลร่องจิก อำเภอกุเรือ จังหวัดเลย

๓.๔ เพื่อรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ตำบลร่องจิก อำเภอกุเรือ จังหวัดเลย

๔. ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาจำนวนกิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินดำเนินการ และจำนวนโครงการวิจัยร่วมกับส่วนราชการอื่นในตำบลร่องจิก อำเภอกุเรือ จังหวัดเลย

๕. ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินการ

ระยะเวลา ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ – ๓๐ กันยายน ๒๕๖๔

สถานที่ ตำบลร่องจิก อำเภอกุเรือ จังหวัดเลย

๖. ผู้ดำเนินการ

นางสาวจรรยา สัตตานุสรณ์ ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

มีหน้าที่ ศึกษารวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิที่นำมาวิเคราะห์และใช้ในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) วิเคราะห์ข้อมูลด้านกายภาพ รับฟังข้อมูลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อร่างแผนการใช้ที่ดิน ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดิน นำแผนการใช้ที่ดินไปสู่การจัดทำแผนงบประมาณ แผนงาน โครงการต่างๆอย่างเป็นรูปธรรม ปฏิบัติงาน ๗๕ เปอร์เซ็นต์

นายประสงค์ พรหมใจ ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ

มีหน้าที่ ศึกษารวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิที่นำมาวิเคราะห์และใช้ในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) วิเคราะห์ข้อมูลด้านกายภาพ

รับฟังข้อมูลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อร่างแผนการใช้ที่ดิน ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดิน นำแผนการใช้ที่ดิน ไปสู่การจัดทำแผนงบประมาณ แผนงาน โครงการต่างๆอย่างเป็นรูปธรรม ปฏิบัติงาน ๒๕ เปอร์เซ็นต์

๗. ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

๗.๑ ทบทวนเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุนภูมิที่จะนำมาวิเคราะห์และใช้ในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ดังนี้

๗.๑.๑ ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ภัยธรรมชาติ

๗.๑.๒ ด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน การใช้ที่ดิน พืชหลักหรือพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ตลาดสินค้าเกษตร รายได้ รายจ่าย ประชากร โครงสร้างประชากร การศึกษา

๗.๑.๓ นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ แผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดน แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนา ๓ ปี ของเทศบาลตำบลหรือแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล (ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ดำเนินการ)

๗.๒ จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) รับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการ แนวทางการแก้ไขจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับเกษตรกรในตำบล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันอย่างแท้จริง

๗.๓ ประเมินคุณภาพที่ดิน

๗.๔ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำ PRA ร่วมกับสภาพการใช้ที่ดิน ผลจากการประเมินคุณภาพที่ดินและกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน

๗.๕ สืบหาข้อมูลทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ตำบลร่องจิก อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ที่ดำเนินการเพิ่มเติมตามประเด็นปัญหาและความต้องการจาก PRA ให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรเป็นรายบุคคล

๗.๖ กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินตำบล

๗.๗ รับฟังความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อร่างแผนการใช้ที่ดิน

๗.๘ ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดิน

๗.๙ นำแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ เป้าหมายที่สำคัญ คือ

๗.๙.๑ การที่สภาเทศบาล หรือสภาตำบลนำแผนการใช้ที่ดินที่มีกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินเข้าไปบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น ๓ ปี โดยสภาเทศบาล หรือสภาตำบล มีมติรับรอง ซึ่งอาจมีการตั้งงบประมาณของเทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ เช่น งบประมาณลีสต์พันธุ์พืชคลุมดิน ซึ่งปลูกโดยเกษตรกรในพื้นที่

๗.๙.๒ กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ระบุไว้ในกฎหมาย (มาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ.๒๕๕๑) มีการปฏิบัติในเขตการใช้ที่ดินเขตต่างๆ โดยมีงบประมาณดำเนินการในแต่ละปี

๗.๙.๓ กิจกรรมของส่วนราชการต่างๆ ที่จะสนับสนุนความต้องการของเกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล ระบบประปาชุมชน เป็นต้น

๗.๑๐ จัดทำรูปแบบแผนการใช้ที่ดินตำบลร่องจิก อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดเลย ฉบับสมบูรณ์ นิยามศัพท์

๑) ดิน (Soil)

“ดิน” หมายรวมถึง หิน กรวด ทราย แร่ธาตุ น้ำ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ ที่เจือปนกับเนื้อดินด้วย

“ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง เทพัตถุธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นผิวโลกเป็นวัตถุที่คำนวณการเจริญเติบโต และการทรงตัวของต้นไม้ ประกอบด้วยแร่ธาตุ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ มีลักษณะชั้นแตกต่างกัน แต่ละชั้นที่อยู่ต่อเนื่องกันจะมีแนวสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามขบวนการกำเนิดดิน ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำร่วมกันของภูมิอากาศ พืชพรรณ วัตถุต้นกำเนิดดิน ระยะเวลา และความต่างระดับของพื้นที่ในบริเวณนั้น

“ดิน” อินทรีย์วัตถุและอนินทรีย์วัตถุที่ไม่จับตัวแข็งเป็นหินซึ่งปกคลุมพื้นผิวโลก ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยด้านการกำเนิดและสภาพแวดล้อม ได้แก่ ภูมิอากาศ สิ่งมีชีวิต (พืชและสัตว์) สภาพภูมิประเทศ วัตถุต้นกำเนิด และระยะเวลา ความเหมาะสมต่อการผลิตพืชของดินแตกต่างกันเนื่องจาก ลักษณะและสมบัติทางกายภาพ เคมี ชีวภาพ และสัณฐาน

๒) ที่ดิน (Land)

“ที่ดิน” หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไปและให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บางลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย (มาตรา ๔ ประมวลกฎหมายที่ดิน)

“ที่ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรดิน หมายถึง “ชีวมณฑลบนพื้นผิวโลก ประกอบด้วย ชั้นบรรยากาศ ชั้นดิน ชั้นหิน ลักษณะความลาดเทของพื้นที่ ลักษณะทางอุทกศาสตร์ พืชสัตว์ และผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน”

“ที่ดิน” หมายถึง พื้นที่หนึ่งๆ ที่อยู่บนผิวของของโลก ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและชีวภาพซึ่งมีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนั้น ที่ดินจึงไม่ได้หมายถึงดินเพียงอย่างเดียวแต่จะหมายรวมถึงลักษณะภูมิสัณฐาน (landforms) ภูมิอากาศ (climate) อุทกวิทยา (hydrology) พืชพรรณ (vegetation) และสัตว์ (fauna) ซึ่งการปรับปรุงที่ดิน (land improvement) ได้แก่ การทำขึ้นบันไดและการระบายน้ำ เป็นต้น

๓) การใช้ที่ดิน

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง การจัดการที่ดินตามที่มนุษย์ต้องการ ซึ่งรวมทั้งการใช้ที่ดินในชนบท เขตชานเมือง และเขตอุตสาหกรรม เป็นต้น

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง ผลของความพยายามของมนุษย์ ในการดำเนินการเปลี่ยนแปลง ลักษณะทางกายภาพพื้นที่ของทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง

๔) การวางแผนการใช้ที่ดิน

“การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน” หมายความว่า การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้

ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ได้ให้ความหมายของการวางแผนการใช้ที่ดินว่าเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลง ที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เป็นการกำหนดทิศทางของการลงทุน แนวทางของการพัฒนาเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลง

ของหน่วยงานต่างๆ ให้ดำเนินการอยู่ในภาพรวมเดียวกัน และเป็นการเพิ่มศักยภาพทั้งในปัจจุบัน และในอนาคตเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์

๕) “เศรษฐกิจที่ดิน” หมายความว่า ภาวะความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับที่ดินทางด้าน เศรษฐกิจ

๖) “เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจกรรมอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๗) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน หมายถึง ความสามารถของดินในการให้ธาตุอาหารแก่พืช ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ประเมินได้จากคุณสมบัติทางเคมีของดิน ๕ ประการ คือ ปริมาณ อินทรีย์วัตถุในดิน (OM: organic matter) ความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (CEC: cation exchange capacity) ร้อยละการอิ่มตัวเบส (เปอร์เซ็นต์ BS: percent base saturation) ความ เป็นประโยชน์ของธาตุฟอสฟอรัส (P: available Phosphorus) และความเป็นประโยชน์ของธาตุ โพแทสเซียม (K: available Potassium) โดยคิดที่ความลึกเฉลี่ย ๐-๒๕ เซนติเมตร สำหรับข้าว พืช ไร่ และพืชไร่ทุกชนิด และความลึก ๐-๕๐ เซนติเมตร สำหรับไม้ผลและไม้ยืนต้น

๘) “การชะล้างพังทลายของดิน” หมายความว่า ปฏิกิริยาการกัดเซาะที่ดินถูกชะล้างกัดเซาะ พังทลายด้วยพลังงานที่เกิดจากน้ำ ลม หรือโดยเหตุอื่นใดให้เกิดการเสื่อมโทรม สูญเสียเนื้อดิน หรือความอุดมสมบูรณ์ของดิน

๙) “การอนุรักษ์ดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่มุ่งให้เกิดการระงับป้องกัน รักษาดินและที่ดิน ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม สูญเสีย รวมถึงการรักษาปรับปรุง ความอุดมสมบูรณ์ ของดิน และการรักษาน้ำในดินหรือบนผิวดินให้คงอยู่เพื่อรักษาคุณธรรมชาติให้เหมาะสมในการใช้ ประโยชน์ที่ดิน ในการเกษตรกรรม

๑๐) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล หมายถึง การวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพ ดินและสอดคล้องกับประเภทที่ดินที่กำหนดไว้ เพื่อการเกษตรในระดับตำบล

ปรัชญาในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลได้ใช้ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติ ตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและ บริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อก้าวทันต่อโลกยุค โลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมี ระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก และภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำ วิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้าง พื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกใน คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความ เพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่าง รวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

๘. ผลการวิเคราะห์/ผลการศึกษา

๘.๑ กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ดังตารางที่ ๑

๘.๒ สรุปกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินและหน่วยงานที่สนับสนุนในเขตการใช้ที่ดิน ดังตารางที่ ๒

๘.๓ เป้าหมายการดำเนินงาน และงบประมาณโครงการนำร่องตำบลร่องจิก อำเภอกงเรือ จังหวัดเลย (ปี ๒๕๖๕-๒๕๖๘) ดังตารางที่ ๓

ตารางที่ ๑ กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๖๕

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
๑ เขตพื้นที่เกษตรกรรม		
๑.๑ เขตทำนา เนื้อที่ ๔,๑๗๑ ไร่	๑. การปรับปรุงบำรุงดิน	
	๑.๑ การส่งเสริมการผลิตและการใช้ปุ๋ยหมัก พด.๑	๑๗๐,๐๐๐
	๑.๒ การผลิต - จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	๒๓๘,๐๐๐
	๑.๓ การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	๑๕,๐๐๐
	๑.๔ การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	๒๕,๐๐๐
	๑.๕ การรณรงค์เฝ้าติดตาม	๑๗,๕๐๐
	๒. การบริหารจัดการน้ำ	
	๒.๑ การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	๒๔๙,๖๐๐
	๒.๒ การก่อสร้างระบบส่งน้ำ	๙,๙๐๐,๐๐๐
	๓. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลาย	
	๓.๑ การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	๑๒๐,๐๐๐
	๓.๒ จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ลุ่ม - ดอน	๑,๕๐๐,๐๐๐

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
๑.๒ เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ ๑๒,๑๘๒ ไร่	๑. การปรับปรุงบำรุงดิน	
๑.๓ เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ ๑๐,๕๖๘ ไร่	๑.๑ การส่งเสริมการผลิตและการใช้ปุ๋ยหมัก พด.๑	๑๗๐,๐๐๐
๑.๔ เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ ๙,๙๔๐ ไร่	๑.๒ การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	๘๕,๐๐๐
	๑.๓ การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินพื้นที่ดินกรด	๗๕๐
	๑.๔ การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	๒๕,๐๐๐
	๒. การบริหารจัดการน้ำ	
	๒.๑ การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	๒๒๘,๘๐๐
	๒.๒ การก่อสร้างระบบส่งน้ำ	๙,๙๐๐,๐๐๐
	๓. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลาย	
	๓.๑ การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	๒๔๐,๐๐๐
	๓.๒ การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้โตเร็ว	๕๑๐,๐๐๐
๑.๕ เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ ๑๓๐ ไร่	๑. การบริหารจัดการน้ำ	
	๑.๑ การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	๔๗๘,๔๐๐

ตารางที่ ๒ สรุปกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินและหน่วยงานที่สนับสนุนในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมของหน่วยงานที่สนับสนุน
๑. เขตพื้นที่เกษตรกรรม ๑.๑ เขตทำนา เนื้อที่ ๔,๑๗๑ ไร่	๑. กรมชลประทาน ก่อสร้าง ฝายน้ำล้น การขุดลอกแหล่งน้ำ คลองส่งน้ำและระบายน้ำ ๒. กรมการข้าว เรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการป้องกัน และกำจัดโรคแมลงของข้าว ๓. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เรื่องการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตร
๑.๒ เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ ๑๒,๑๘๒ ไร่ ๑.๓ เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ ๑๐,๕๖๘ ไร่ ๑.๔ เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ ๙,๙๔๐ ไร่	๑. กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนจัดหาพันธุ์พืชไร่ที่ให้ผลผลิตสูง รวมทั้งเทคโนโลยีการผลิตสำหรับพืชไร่ ไม้ผล และไม้ยืนต้น พร้อมทั้งการทำเกษตรแบบผสมผสาน ๒. กรมชลประทาน สนับสนุนการทำอ่างเก็บน้ำ ขุดลอกแหล่งน้ำ ขุดคลองระบายน้ำ และก่อสร้างฝายน้ำล้น ๓. กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สนับสนุนการขุดเจาะบ่อบาดาล ๔. การยางแห่งประเทศไทย ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ในการปลูกยางพาราคุณภาพดี และให้ผลผลิตสูง ๕. กรมป่าไม้ ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนไม้ชนิดต่างๆ และหลักเกณฑ์ให้การตัดโค่นตามข้อกำหนดของกรมป่าไม้
๑.๕ เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ ๑๓๐ ไร่	๑. ศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ตามพระราชดำริด้านซ้าย ให้ข้อเสนอแนะวิธีการเลี้ยง การปลูกและขยายพันธุ์หญ้าพันธุ์ดี การให้อาหารเสริม การผสมพันธุ์และการควบคุมโรค ๒. กรมควบคุมมลพิษ ควบคุมเรื่องน้ำเสียไม่ให้รบกวนและส่งผลกระทบต่อชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง และเสียค่าใช้จ่ายในการจัดการอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความสกปรกปนเปื้อนน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

ตารางที่ ๓ เป้าหมายการดำเนินงาน และงบประมาณโครงการนำร่องตำบลรองจิก อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย (ปี ๒๕๖๕-๒๕๖๘)

เขตการใช้ ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย				งบประมาณ			
			๒๕๖๕	๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๕	๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม	๑. การปรับปรุงบำรุงดิน									
	๑.๑ การส่งเสริมและการใช้ปุ๋ยหมักพด.๑	ตัน	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๓๔๐,๐๐๐	๓๔๐,๐๐๐	๓๔๐,๐๐๐	๓๔๐,๐๐๐
	๑.๒ จัดหาปุ๋ยอินทรีย์	ตัน	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	๘๕,๐๐๐	๘๕,๐๐๐	๘๕,๐๐๐	๘๕,๐๐๐
	๑.๓ ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	๗๕๐	๗๕๐	๗๕๐	๗๕๐
	๑.๔ ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	๘	๘	๘	๘	๒๓๘,๐๐๐	๒๓๘,๐๐๐	๒๓๘,๐๐๐	๒๓๘,๐๐๐
	๑.๕ ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุง บำรุงดิน	ไร่	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑,๕๐๐	๑,๕๐๐	๑,๕๐๐	๑,๕๐๐
	๑.๖ พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๕๐,๐๐๐	๕๐,๐๐๐	๕๐,๐๐๐	๕๐,๐๐๐
เขตนาข้าว	๑.๗ อนุรักษ์โลกปลอดพิษ	ไร่	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๓,๕๐๐	๓,๕๐๐	๓,๕๐๐	๓,๕๐๐
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม	๒. การบริหารจัดการน้ำ									
	๒.๑ การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอก เขตชลประทาน	บ่อ	๒๓	๒๓	๒๓	๒๓	๔๗๘,๔๐๐	๔๑๖,๐๐๐	๔๑๖,๐๐๐	๔๑๖,๐๐๐
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม	๓. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้าง พังทลายของดิน									
/พื้นที่แหล่ง น้ำ	๓.๑ การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดิน และน้ำ	กล้า	๑๐๐,๐๐๐	๑๐๐,๐๐๐	๑๐๐,๐๐๐	๑๐๐,๐๐๐	๑๒๐,๐๐๐	๑๒๐,๐๐๐	๑๒๐,๐๐๐	๑๒๐,๐๐๐

ตารางที่ ๓ (ต่อ)

เขตการใช้ ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					งบประมาณ		
			๒๕๖๕	๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙	๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม	๔. การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและ น้ำ									
	การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	๓๐๐	๓๐๐	๓๐๐	๓๐๐	๕๑๐,๐๐๐	๕๑๐,๐๐๐	๕๑๐,๐๐๐	๕๑๐,๐๐๐

๙. สรุปและข้อเสนอแนะ

๙.๑ สรุป

สภาพการใช้ที่ดิน พบว่า พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่มากที่สุดเท่ากับ ๓๘,๕๕๖ ไร่ หรือร้อยละ ๕๖.๖๙ ของเนื้อที่ตำบล รองลงมาคือเขตพื้นที่ป่าไม้มีเนื้อที่เท่ากับ ๒๔,๓๐๐ ไร่ หรือร้อยละ ๓๕.๗๓ ของเนื้อที่ตำบล พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างมีเนื้อที่เท่ากับ ๓,๐๘๖ ไร่ หรือร้อยละ ๔.๕๔ ของเนื้อที่ตำบล พื้นที่แหล่งน้ำมีเนื้อที่เท่ากับ ๑,๔๐๙ ไร่ หรือร้อยละ ๒.๐๗ ของเนื้อที่ตำบล และพื้นที่เบ็ดเตล็ดมีเนื้อที่เท่ากับ ๖๖๗ ไร่ หรือร้อยละ ๐.๙๘ ของเนื้อที่ตำบล ตามลำดับ

การวิเคราะห์ปัญหาจากการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) พบว่า มีปัญหาด้านดิน และด้านการเกษตรมีดังนี้ ดินเสื่อมโทรมมีการพังทลายชะล้างหน้าดิน ขาดแคลนน้ำ แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานไม่เหมาะสมกับพื้นที่เนื่องจากเป็นดินทราย ผลผลิตภาคการเกษตรล้นตลาด และช้างป่าทำลายพื้นที่ทำการเกษตร

การประเมินคุณภาพที่ดินแบ่งตามเขตการใช้ที่ดิน ได้แก่

๑) เขตป่าไม้มีเนื้อที่ ๒๔,๓๐๐ ไร่ หรือร้อยละ ๓๕.๗๓ ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมาย และเป็นป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรี

๒) เขตเกษตรกรรมมีเนื้อที่ ๓๘,๕๕๖ ไร่ หรือร้อยละ ๕๖.๖๙ ของเนื้อที่ตำบล จำแนกได้ดังนี้

(๑) เขตนาข้าว เป็นเขตทำนาพื้นที่ลุ่ม มีเนื้อที่ ๒,๘๔๐ ไร่ หรือร้อยละ ๔.๑๘ ของเนื้อที่ตำบล และเขตทำนาพื้นที่ดอน มีเนื้อที่ ๑,๓๓๑ ไร่ หรือร้อยละ ๑.๙๖ ของเนื้อที่ตำบล

(๒) เขตปลูกพืชไร่ เป็นเขตปลูกข้าวโพด มีเนื้อที่ ๖,๔๔๔ ไร่ หรือร้อยละ ๙.๔๗ ของเนื้อที่ตำบล เขตปลูกมันสำปะหลัง มีเนื้อที่ ๕,๗๓๗ ไร่ หรือร้อยละ ๘.๔๓ ของเนื้อที่ตำบล

(๓) เขตไม้ผล จำแนกเป็นเขตปลูกกล้วย มีเนื้อที่ ๑๓๒ ไร่ หรือร้อยละ ๐.๑๙ ของเนื้อที่ตำบล เขตปลูกลำไย มีเนื้อที่ ๓,๕๑๔ ไร่ หรือร้อยละ ๕.๑๗ ของเนื้อที่ตำบล เขตปลูกไม้ผลเมืองหนาว มีเนื้อที่ ๒,๗๗๒ ไร่ หรือร้อยละ ๔.๐๘ ของเนื้อที่ตำบล เขตปลูกแก้วมังกร มีเนื้อที่ ๔,๕๖๗ ไร่ หรือร้อยละ ๖.๗๑ ของเนื้อที่ เขตปลูกไม้ดอกไม้ประดับ มีเนื้อที่ ๑,๑๔๘ ไร่ หรือร้อยละ ๑.๖๙ ของเนื้อที่ตำบล

(๔) เขตปลูกไม้ยืนต้น ได้แก่ เขตปลูกยางพารา มีเนื้อที่ ๘,๘๙๕ ไร่ หรือร้อยละ ๑๓.๐๘ ของเนื้อที่ตำบล เขตปลูกปาล์มน้ำมันมีเนื้อที่ ๒๗๒ ไร่ หรือร้อยละ ๐.๔๐ ของเนื้อที่ตำบล เขตปลูกสัก มีเนื้อที่ ๗๗๒ ไร่ หรือร้อยละ ๑.๑๔ ของเนื้อที่ตำบล

(๕) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ ๑๓๐ ไร่หรือร้อยละ ๐.๑๙ ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพพื้นที่เป็นสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

๓) เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ ๓,๐๘๖ ไร่ หรือร้อยละ ๔.๕๔ ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยเขตชุมชน สถานที่ราชการ สถาบันต่างๆ หมู่บ้าน รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์ สนามบิน ลานตาก และแหล่งรับซื้อทางการเกษตร สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและสถานที่ที่เกิดจากการกิจกรรมของชุมชน (ที่ทิ้งขยะ) และระบบโครงข่ายคมนาคม

๔) เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ ๖๖๗ ไร่ หรือร้อยละ ๐.๙๘ ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง ลำห้วย บึงต่างๆ อ่างเก็บน้ำและบ่อน้ำ ที่พบในพื้นที่ ได้แก่ แหล่งน้ำ เช่น หนองพระลาน สระหัวนากรวย ทางน้ำ เช่น ด้วยนาแสนเอี่ยม น้ำสาน ห้วยน้ำข้ามัน ห้วยห้วย ห้วยชะนาง ห้วยหินโงน ห้วยชานน้อย ห้วยหนองอ้ายจ้อย ห้วยถ้ำพระ ห้วยหมี่ ห้วยนาмаกรวย ห้วยน้ำคำ และห้วยฮัง เป็นต้น แหล่งน้ำเหล่านี้ใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านเก็บกักน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และใช้ในด้านเกษตรกรรม ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติและแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของชุมชน

๕) เขตพื้นที่อื่นๆ เป็นเขตพื้นที่ที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ ๖๖๗ ไร่ หรือร้อยละ ๐.๙๘ ของเนื้อที่ตำบล เขตนี้เป็นพื้นที่ชนิดอื่นนอกจากที่กล่าวมาแล้ว ประกอบด้วย ไม้ละเมาะ ไม้ป่า ไม้หนาม และทุ่งหญ้าธรรมชาติ ลักษณะเป็นที่ว่างเปล่าไม่ได้ใช้ประโยชน์

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน โดยกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตเกษตรกรรม มีดังนี้

๑) เขตทำนา การปรับปรุงบำรุงดิน โดยการส่งเสริมการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด การรณรงค์เฝ้าติดตาม การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน การก่อสร้างระบบส่งน้ำ และการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลาย โดยการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ กลุ่ม-ดอน

๒) เขตปลูกพืชไร่ เขตไม้ผล เขตปลูกไม้ยืนต้น เขตปลูกพืชล้มลุก การปรับปรุงบำรุงดิน โดยการส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยชีวภาพ การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด การจัดหาปุ๋ยเคมี การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขุดลอกลำน้ำ คลองส่งน้ำ และขุดแหล่งน้ำ ก่อสร้างระบบส่งกระจายน้ำ และการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลาย โดยการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ กลุ่ม-ดอน

๓) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

๙.๒ ข้อเสนอแนะ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลร่องจิก อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ได้เกิดจากการมีส่วนร่วมในการสังเคราะห์ การวิเคราะห์ของชุมชน ความต้องการของเกษตรกร ซึ่งเป็นการสะท้อนสภาพปัญหาและการร่วมการแก้ไข ปัญหาตลอดจนเกิดเป็นแผนเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติเพื่อที่จะพัฒนาพื้นที่ให้มีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่และเป็นไปอย่างยั่งยืน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการที่จะสนับสนุนควรเข้ามาดำเนินการและเป็นที่ปรึกษา ให้แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึงเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกร

๑๐. ประโยชน์ที่ได้รับ

๑๐.๑ สามารถนำข้อมูลใช้เป็นแนวทางการจัดการดินในพื้นที่ทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑๐.๒ เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานต่างๆ สามารถนำข้อมูลไปใช้สำหรับงานวิจัย ค้นคว้าทดลองต่างๆ ที่เกี่ยวกับทรัพยากรดินในพื้นที่

๑๐.๓ ใช้เป็นแนวทางในการแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรมีการใช้ที่ดินได้อย่างเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ทำให้ได้ผลตอบแทนต่อหน่วยพื้นที่สูงที่สุด และเป็นไปอย่างยั่งยืน

๑๐.๔ ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุง แก้ปัญหาด้านการเกษตร ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

๑๐.๕ เป็นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติระดับตำบลอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน รวมถึงแนวนโยบายของรัฐในระดับต่างๆ

๑๐.๖ เขตการใช้ที่ดินระดับตำบล สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการพิจารณากำหนดเป้าหมายการพัฒนาด้านเกษตรกรรมระดับตำบล เพื่อเพิ่มผลผลิต และการใช้ทรัพยากรที่ดินอย่างยั่งยืน

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ..... ดรุณี สัตตานุสรณ์
 (นางสาวจรรยา สัตตานุสรณ์)
 ผู้เสนอผลงาน
ศส/...มิถุนายน../..๒๕๖๖.....

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....
 (นายวิญญู เจ็กซีน)
 ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินเลย
ศส/...มิถุนายน../..๒๕๖๖.....

ลงชื่อ.....
 (นายพิทยธร ไวทยาวัฒน์)
 ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๘
ศส/...มิถุนายน../..๒๕๖๖.....

ข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน

ของนางสาวจรรยา สัตตานุสรณ์

เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการ ตำแหน่งเลขที่ ๑๐๓๙

สถานีพัฒนาที่ดินเลย สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๘

๑. เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) สู่การใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน : พื้นที่ศึกษาตำบลร่องจิก อำเภอกุเรือ จังหวัดเลย

๒. หลักการและเหตุผล

จังหวัดเลยถือว่าเป็นจังหวัดเกษตรกรรม มีการใช้ประโยชน์พื้นที่ทางการเกษตรประมาณ ๒,๖๖๗,๒๐๓ ไร่หรือร้อยละ ๓๗.๔๐ ของพื้นที่ทั้งจังหวัด แต่เกษตรกรส่วนใหญ่จะทำการปลูกพืชเชิงเดี่ยวชนิดเดียวในพื้นที่เดิมๆ ซ้ำๆ ติดต่อกันเป็นเวลาหลายสิบปี ส่วนการเพาะปลูกพืชในบางพื้นที่ยังไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ส่งผลให้ดินมีความเสื่อมโทรม ก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ไม่เต็มศักยภาพ และไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทำให้เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตที่สูง เกษตรกรจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตรในปริมาณเพิ่มมากขึ้น เพื่อช่วยเพิ่มผลผลิตพืชให้สูงขึ้นด้วย ยังพบว่าเกษตรกรมีความต้องการใช้ปุ๋ยเคมีในการผลิตพืชอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๘.๘-๑๔.๒ ต่อปี นอกจากนี้เกษตรกรต้องมีการดูแลรักษาแปลงปลูกพืชมากเกินความจำเป็น และเกษตรกรบางพื้นที่ทำการปลูกพืชชนิดเดียวกัน และปลูกพืชที่ไม่ตรงตามความต้องการของตลาด ทำให้เกิดปัญหาผลผลิตล้นตลาดและราคาผลผลิตตกต่ำ ปัญหาดังกล่าวจึงเป็นปัญหาด้านงบประมาณให้กับภาครัฐที่ต้องเข้าไปช่วยเหลือเกษตรกรในเรื่องการจัดการระบบการปลูกพืช การลดต้นทุนการผลิต การประกันราคาผลผลิต ซึ่งโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นแนวคิดที่ดำเนินการภายใต้นโยบายของรัฐบาลในการจัดการและใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และยั่งยืน

โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ใช้ในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาภาคเกษตรกรรม เป็นการบริหารจัดการพื้นที่ที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (Sm) และพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) ให้ได้รับการปรับเปลี่ยนการผลิตให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งเขตความเหมาะสมสำหรับการผลิตทางการเกษตรด้านพืช ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อยโรงงาน ลำไย สับปะรดโรงงาน เงาะทุเรียน มังคุด กาแฟ และมะพร้าว เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุน จูงใจ ให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนการผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (Sm) และพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) ให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นหลังจากการปรับเปลี่ยนการผลิต โดยใช้แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน และวิเคราะห์พื้นที่เพื่อพิจารณาลินค้า ให้สอดคล้องกับตามความต้องการของตลาด

ด้วยเหตุนี้ จึงได้คิดหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) สู่การใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน : พื้นที่ศึกษาตำบลร่องจิก อำเภอกุเรือ จังหวัดเลย เพื่อให้การดำเนินงานโครงการ Zoning by Agri-Map มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (Sm) และพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีประสิทธิภาพตรงตามศักยภาพของที่ดิน และตรงตามความต้องการของตลาด โดยใช้ข้อมูลทางวิชาการในการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งข้อมูลด้านปฐภูมิและอุตุนิยม ได้แก่ ข้อมูลสภาพภูมิอากาศ ดิน น้ำ สภาพแวดล้อมด้านต่างๆ นำมาประกอบกับข้อมูลความต้องการในการผลิต

พืช เพื่อหาความเหมาะสมของการทำการเกษตรของแต่ละพื้นที่ที่เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์ในการผลิตสูงสุด โดยพัฒนาที่ดินเพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมตามแผนที่ Agri-Map กิจกรรมการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อปรับโครงสร้างพื้นที่รองรับการปรับเปลี่ยนการผลิตพืช (ข้าว) เป็นพืชผสมผสาน สนับสนุนปัจจัยการผลิตเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ทัศนคติของเกษตรกรโดยที่การดำเนินงานต้องถูกต้องตามหลักวิชาการ สอดคล้อง และเหมาะสมตามศักยภาพของพื้นที่พร้อมทั้งเกษตรกรมีความเต็มใจในการเข้าร่วมโครงการ

๓. บทวิเคราะห์/แนวคิด/ข้อเสนอและข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

ปัจจุบันปัญหาสำคัญด้านการเกษตร คือ ต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตทางการเกษตรหรือสินค้าทางการเกษตรล้นตลาด ส่งผลให้บางช่วงเกิดปัญหาราคาสินค้าตกต่ำ เกิดความไม่สมดุลระหว่างผลผลิตของสินค้าเกษตรกับความต้องการของตลาด ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน สาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว คือ เกษตรกรจำนวนมากผลิตสินค้าเกษตรเป็นพืชเชิงเดี่ยว ผลิตพืชชนิดเดียวกัน และอยู่ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการปลูกพืชชนิดต่างๆ มีการบริหารจัดการพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะพื้นที่ที่ปลูกข้าวและพืชเศรษฐกิจอื่นๆ ให้เกิดการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมไปสู่กิจกรรมการผลิตที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน

โดยเกษตรกรยังขาดความเชื่อมั่นว่าการปรับเปลี่ยนภายใต้โครงการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) จะประสบผลสำเร็จและยั่งยืน ดังนั้นเพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมที่เป็นที่ประจักษ์ จนเกิดความยั่งยืน ควรจะมีการถ่ายทอดและพัฒนาองค์ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ การชี้แจงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่จะได้รับการเข้าร่วมโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) ให้แก่เกษตรกรที่สนใจสามารถตัดสินใจที่จะเข้าร่วมโครงการด้วยตนเอง ด้วยความเชื่อมั่น และมั่นใจต้องการที่จะปรับเปลี่ยนพื้นที่การเพาะปลูกให้เกิดความยั่งยืน

ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) สู่การใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน จากการคัดเลือกเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่ตำบลร่องจิก อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย และเกษตรกรที่สนใจในพื้นที่โดยจัดให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ การอบรมภายใต้หลักสูตรโครงการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) สู่การใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน โดยกำหนดหัวข้อในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ดังนี้ การใช้แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) ความสำคัญของโครงการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนและวิธีการปรับเปลี่ยน ประโยชน์ที่จะได้รับหลังจากการเข้าร่วมโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม และการใช้แอปพลิเคชัน Agri-Map Mobile ของกรมพัฒนาที่ดินจนเกิดความชำนาญในการตรวจสอบพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง โดยมีการวัดผลก่อนและหลัง เมื่อดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้และประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการบริหารจัดการพื้นที่เสร็จแล้ว จึงจัดให้มีการศึกษาดูงานในแปลงเกษตรกรต้นแบบ ซึ่งเป็นแปลงที่ประสบผลสำเร็จในเชิงประจักษ์ ที่สามารถสร้างความเชื่อมั่น มีการวัดผลสัมฤทธิ์เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจ โดยมีเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินเลยที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบเป็นที่ปรึกษา เป็นผู้ประเมิน และติดตามผลการดำเนินงาน โดยเกษตรกรที่ผ่านการอบรมสามารถนำกลับไปใช้กับพื้นที่ตนเองและขยายผลให้กับเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง ผู้ที่สนใจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ดำเนินการต่อยอดโดยสนับสนุนปัจจัยการผลิตต่างๆ และติดตามผลการดำเนินงานอย่างชัดเจน

๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๔.๑ พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรได้รับการปรับเปลี่ยนให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่

๔.๒ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รับความรู้เรื่องการใช้แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) ความสำคัญของโครงการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนและวิธีการปรับเปลี่ยน ประโยชน์ที่จะได้รับ หลังจากการเข้าร่วมโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม และการใช้แอปพลิเคชัน Agri-Map Mobile ของกรมพัฒนาที่ดิน เกษตรกรทุกคนสามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการได้

๔.๓ เกษตรกรรู้จักโครงการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) และแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ดำเนินการ และประชาชนทั่วไปได้เห็นถึงประโยชน์ของโครงการ และใช้ประโยชน์ที่ดินทำการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๔.๔ เกษตรกรมีความเชื่อมั่นในการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมไปสู่การผลิตที่เหมาะสมกับพื้นที่ ทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตเพิ่มผลผลิตพืช และสามารถยกระดับการใช้ที่ดินให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๔.๕ สามารถลดความเสี่ยงเรื่องของชนิดและปริมาณของผลผลิตทางการเกษตรได้

๔.๖ ใช้เป็นข้อมูลและเอกสารคำแนะนำสำหรับเกษตรกร หน่วยงานราชการ องค์กรต่างๆ เพื่อวางแผนงานบูรณาการและต่อยอดการพัฒนาในพื้นที่ต่อไป

๕. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๕.๑ จำนวนพื้นที่ของเกษตรกรที่ได้รับการปรับเปลี่ยนที่ไม่เหมาะสมไปสู่การผลิตพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ไม่น้อยกว่า ๘๐ เปอร์เซ็นต์

๕.๒ จำนวนเกษตรกรที่เพิ่มขึ้นในพื้นที่ตำบลร่องจิก อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ที่มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมไปสู่การผลิตที่เหมาะสมกับพื้นที่เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๘๐ เปอร์เซ็นต์

๕.๓ เกษตรกรสามารถยกระดับการใช้ที่ดินให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้แก่ มีการปลูกพืชที่หลากหลายชนิดขึ้น ต้นทุนการผลิตที่ลดลง ผลผลิตทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้น และเกษตรกรมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น

๕.๔ เกษตรกรมีความพึงพอใจมากขึ้น ความเป็นอยู่ของเกษตรกรมีทิศทางที่ดีขึ้น และมีความยั่งยืนถาวร

ลงชื่อ..... ดร. สัตตานุสรณ์

(นางสาวจรรยา สัตตานุสรณ์)

นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

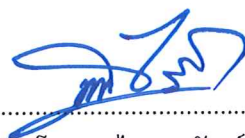
ผู้เสนอแนวคิด

..... ผศ. มิถุนายน ๒๕๖๖

ความเห็นของผู้บังคับบัญชาระดับกอง หรือสำนัก

เดิมสมัคร/อรรถพร/๒๐๕๖

ลงชื่อ.....

(นายพิทยธร ไวยาววัฒน์)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๘

วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖